

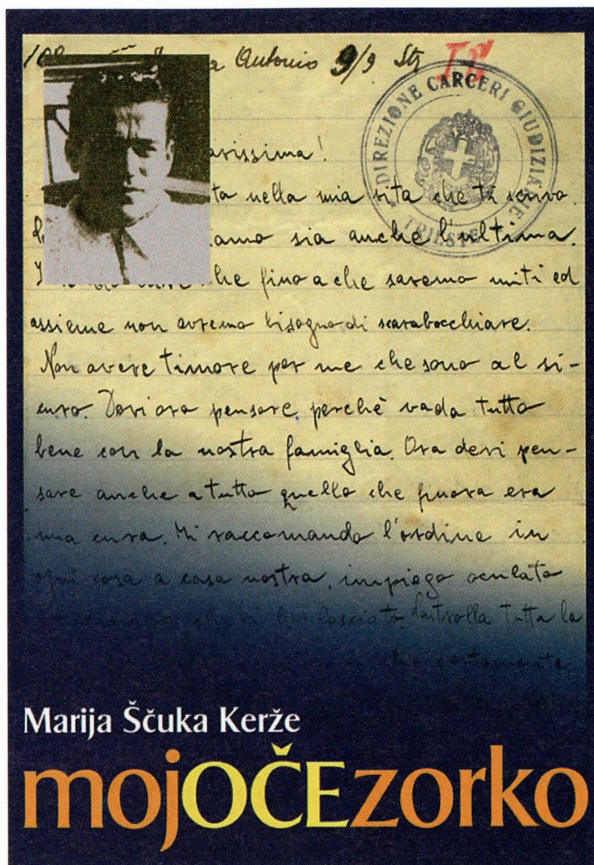
Ugrabitev in umor Zorka Ščuke

V. M.

Goriška Mohorjeva družba je izdala knjigo Marije Ščuka Kerže *Moj oče Zorko*. V njej je hčerka predvojnega tržaškega tigrovca Zorka Ščuke opisala in razjasnila, zakaj je Ozna leta 1945 umorila njenega očeta.

Knjiga Marije Ščuka Kerže *Moj oče Zorko* je izšla v znameniti knjižni zbirki Goriške Mohorjeve družbe *Naše Korenine*, ki je začela izhajati leta 1990, v njej pa je izšlo že 19 knjig, ki so vse po vrsti zelo zanimive, saj osvetlujejo manj znana poglavja in osebnosti iz primorske zgodovine, predvsem iz 20. stoletja. Naj omenimo samo nekatere. Leta 1992 je izšla *Črniška kronika* župnika Alojzija Novaka iz Črnič, leto kasneje znamenite *Aleksandrinke* Dorice Makuc, leta 1995 *Pod svinčnim nebom*, spomini tigrovskega voditelja Zorka Jelinčiča, leta 1998 *Domovina, kje si?*, zbornik o tigrovcu Albertu Rejcu, leto kasneje *Cena za svobodo*, spomini Slavka Tute, ki ga je leta 1945 ugrabila Ozna, vendar je oznovski zapor preživel. Leta 2000 je izšla znamenita *Tragedija v Cerknem*, v kateri je zgodovinar Boris Mlakar osvetlil partizanski umor 14 civilistov iz Cerknega na Lajšah. Leto kasneje je izšel zbornik o Antonu Kacinu.

Zorko Ščuka Zorko Ščuka je bil eden tistih slovenskih narodno zavednih Slovencev na Tržaškem in sodelavcev organizacije Tigr, ki jih je povojna komunistična oblast umorila. Ščuko je Ozna v času svoje 40-dnevne vladavine nasilja v Tr-

Marija Ščuka Kerže

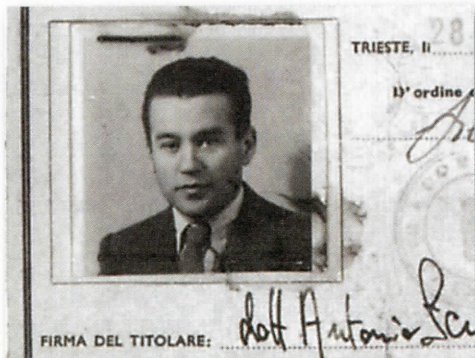
mojo OČE Zorko

stu ugrabila in ga prepeljala v Ljubljano. Zaprla in zasliševala ga je v zaporu Prisilne delavnice, 11. avgusta 1945 pa so ga iz zapora odpeljali in za njim je izginila vsaka sled. Še danes ni znano, kje so ga umorili. Žena in oba otroka so dolgo mislili, da so ga umorili in vrgli v kakšno kraško fojbo. Šele po demokratizaciji Slovenije leta 1990 si je Zorkova hčerka lahko ogledala arhive v Ljubljani in ugotovila, da ni bil umorjen na Primorskem, ampak da ga je Ozna odpeljala v smrt iz Ljubljane.

Zorko Ščuka se je rodil leta 1912 v Trstu, leta 1936 se je izšolal za agronoma. Po letu 1933 je sodeloval v organizaciji Tigr, predvsem na obveščevalnem in propagandnem področju. V Trstu je najel celo večje stanovanje, da so se v njem lahko ilegalno zbirali

slovenski narodnjaki. Sodeloval je v odboru narodnega gibanja v Trstu in je politično veljal za sredinskega, kar je bil verjetno kasneje eden od razlogov, da so ga komunisti »odstranili«. Septembra 1940 so ga italijanske oblasti v množičnih aretacijah zaprle in zasliševale najprej v Trstu, nato pa v Rimu. Na t. i. drugem tržaškem procesu decembra 1941 so ga skupaj z osmimi soobtoženci obsodili na smrt, naslednji dan pa so ga s tremi drugimi »pomilostili« na dosmrtno ječo. Zaprt je bil do februarja 1944 na otoku Elba. Po vrnitvi v Trst se je poskušal povezati z odporom, ki pa mu je dal na znanje, da je nezaželen. Pred različnimi nevarnostmi se je, ne da bi o tem obvestil sorodnike, odpravil v Švico in tam počakal konec vojne. Ko se je vrnil v Trst, se je poskušal povezati z novimi komunističnimi »oblastmi«, vendar so ga te ugrabile in umorile. V zaporu ga je Ozna zasliševala predvsem o njegovih stikih z zahodnimi obveščevalnimi službami, s katerimi so sodelovali tigrovci. »Obtožili« so ga sodelovanja z »I. S.«, z angleško tajno službo Intelligence Service, kar pa je bil le izgovor, da so ga – ker ni bil privrženec komunistov – ubili.

Nezaželena resnica Italijani so ga v zaporu mučili in ga prisilili v pisanje spomenice z naslovom *Pro-memoria*, v kateri je dokaj podrobno opisal delovanje narodnoobrambnih oseb na Tržaškem. Čeprav v njej ni povedal nič, česar niso povedali že drugi, in nič takšnega, kar bi koga posebej obremenilo, so ga nekateri obdolžili, da je »povedal preveč«. Leta 1945 in naslednja desetletja je v Trstu in v Sloveniji vladalo takšno enoumje, da se njegovega lika ni dalo osvetliti z vseh zornih kotov. To je zdaj v knjigi *Moj oče Zorko* naredila njegova hčerka Marija Ščuka Kerže. Knjiga je sestavljena iz treh delov. Najprej so spomini Marije Ščuka Kerže, v katerih je iz skopih podatkov, ki jih je skozi dolga desetletja lahko dobila, opisala svojega očeta. V drugem delu teh spominov je osvetlila očetovo končno »usodo« (oznovski umor) s pomočjo podatkov, ki jih je dobila skoraj petdeset let po očetovem »izginotju«. V drugem delu so objavljena očetova pisma ženi iz italijanskega zapora. Na koncu je dodan daljši prispevek Lide Turk *Zorko Ščuka – v luči in senci*. **D**

Zadnja slika Zorka Ščuke iz januarja 1944 (z osebne izkaznice)